

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

**STUDIUM V OBLASTI PEDAGOGICKÝCH VĚD PRO UČITELE
ODBORNÝCH PŘEDMĚTŮ, PRAKTICKÉHO VYUČOVÁNÍ A
ODBORNÉHO VÝCVIKU**

2016 - 2018

ZÁVĚREČNÁ PRÁCE

Romana Dostálová

**Příprava na vyučování finanční a ekonomické
gramotnosti na 2. stupni ZŠ**

Praha 2018

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená závěrečná práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne

Jméno autorky

Anotace

Tato závěrečná práce se zaměřuje na přípravu vyučovací hodiny finanční gramotnosti na základní škole v kontextu cílů vzdělávání. Zabývá se také zakotvením finančního vzdělávání v současném kurikulu a důležitými metodickými požadavky na jeho výuku. Nosným tématem je problematika přípravy na vyučovací hodinu, kde se zaměřuje na didaktické kategorie, jako jsou definování cílů výuky a výběr vhodných učebních činností. V praktické části předkládá příklad konkrétního zpracování plánu hodiny a vyhodnocuje jeho ověření v praxi.

Klíčové pojmy

Cíle hodiny, formy výuky, finanční gramotnost, klíčové kompetence, kurikulum, metody výuky, plánování a příprava na vyučovací hodiny, současné cíle vzdělávání.

OBSAH

ÚVOD.....	5
1. TEORETICKÁ ČÁST	7
1.1 Finanční gramotnost v kontextu současného kurikula.....	7
1.1.1 Současné cíle vzdělávání.....	7
1.1.2 Finanční gramotnost.....	11
1.2 Plánování a příprava vyučovací hodiny	13
1.2.1 Vymezení cílů hodiny	15
1.2.2 Výběr náplně hodiny a příprava pomůcek	18
1.2.3 Sestavení plánu hodiny	21
1.2.4 Vyhodnocení vyučovací hodiny.....	24
2. PRAKTICKÁ ČÁST	26
2.1 Příprava na vyučovací hodinu na téma Rozvaha domácnosti	27
2.1.1 Cíle hodiny	27
2.1.2 Výběr náplně vyučovací hodiny.....	29
2.1.3 Příprava pomůcek.....	29
2.1.4 Rozfázování hodiny	30
2.1.5 Písemná příprava hodiny	32
2.1.6 Vyhodnocení vyučovací hodiny.....	34
ZÁVĚR	36
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	38
SEZNAM TABULEK.....	41
SEZNAM PŘÍLOH.....	42

ÚVOD

Téma přípravy na vyučování finanční gramotnosti jsem si vybrala z několika důvodů. Jako začínající učitelka považuji toto téma za klíčové. Domnívám se, že důkladná a pečlivá příprava pomáhá učiteli si dobře ujasnit a naplánovat, co se mají žáci v konkrétní hodině naučit a jakými činnostmi mohou tyto cíle naplnit. Cítím potřebu více toto téma zpracovat a vytvořit si sama pro sebe určitý univerzální vzor, který by mi v praxi usnadnil a zjednodušil moji práci.

Současně také hledám odpovědi na to, jakým způsobem má učitel finanční gramotnosti vyučovat dnešní žáky základní školy, aby jeho výuka splňovala moderní vzdělávací cíle. Zajímá mne, co mohu jako pedagog pro jejich naplnění udělat a jak se promítají do požadavků na výuku mého vyučovaného předmětu.

Protože se jedná o poměrně novou vyučovanou oblast, domnívám se, že by tato práce mohla být přínosná i pro učitele nebo začínající učitele, kteří se s problematikou finančního vzdělávání seznamují a hledají efektivní způsoby a metody, jak finanční gramotnost vyučovat.

Výše uvedeným cílům je přizpůsobena i struktura teoretické části práce. V ní se snažím popsat hlavní tendence v oblasti současného vzdělávání a jejich zakotvení ve vzdělávacím obsahu finančního vzdělávání žáků základních škol. Nosným tématem je pak problematika přípravy na vyučovací hodinu, kde se zaměřuji na důležité didaktické kategorie, jako jsou definování cílů výuky nebo výběr vhodných učebních činností.

V praktické části zohledňuji svoje teoretické znalosti a praktické zkušenosti na příkladu vypracované písemné přípravy na vyučování finanční gramotnosti pro 9. ročník ZŠ na téma Rozvaha domácnosti. Protože se na základě dosavadní pedagogické praxe domnívám, že žáci na škole, kde působím, vykazují velmi nízkou úroveň počítačové gramotnosti, navrhuji ve své přípravě vyučovací hodinu s využitím informačních a komunikačních technologií. V hodině kombinuji různé učební činnosti žáků s ohledem na požadované výstupy vyučované oblasti. Mojí snahou je nabídnout

žákům téma zajímavou a atraktivní formou s cílem rozvíjet schopnosti, dovednosti a postoje potřebné pro život v současné moderní společnosti.

V rámci zpracování praktické části práce jsem si vymezila i další cíle, které spočívaly ve vyhodnocení vybraného konceptu přípravy ve výuce a ověření definovaných hypotéz za použití principů metody kvantitativního výzkumu.

Protože jsem při návrhu učebních činností vycházela z předpokladu slabé počítačové gramotnosti žáků, zajímalo mne také, zda je možné najít závislost mezi časem stráveným na PC a úspěšným zpracováním zadané úlohy. V této souvislosti jsem si definovala následující hypotézu: Jsou žáci, kteří tráví více svého volného času na počítači úspěšnější při vyhledávání relevantních informací na internetu a práci s tabulkovým procesorem?

1. TEORETICKÁ ČÁST

1.1 Finanční gramotnost v kontextu současného kurikula

1.1.1 Současné cíle vzdělávání

Současné globalizační tendence a dynamický rozvoj informačních technologií s sebou přináší stále vyšší nároky na vzdělání a přípravu na život.¹ Doba, ve které žijeme je plná změn a život v 21. století mění způsob myšlení nás všech. „V posledních padesáti letech naše, evropská i světová společnost prochází zvláště rozsáhlými i hlubokými změnami. Tyto změny neustávají, naopak se rozšiřuje a prohlubuje jejich rozsah a stále se urychluje jejich tempo. Jsou založeny na rozvoji vědy a techniky a na paralelním růstu ekonomiky, zasahují ovšem do všech oblastí života společnosti a kladou stále větší nároky na všechny její členy, na jejich přípravu a vybavenost.“² „V těchto souvislostech do popředí vystupují nové cíle a úkoly vzdělávání. Uzlovými kvalifikacemi se stávají myšlení v komplexních souvislostech, organizační schopnosti, schopnosti komunikace a kooperace, dovednost řešit problémy, stoupá význam samostatnosti a odpovědnosti.“³

Národní program rozvoje vzdělávání v České republice vymezuje hlavní cíle vzdělávání, které reflektují jak individuální, tak i celospolečenské potřeby. Mezi takové cíle patří například kvalitní uspokojování vzdělávacích potřeb, zajištění spravedlivého přístupu ke vzdělávacím příležitostem nebo podpora celoživotního vzdělávání.⁴ „Škola

¹ SKALKOVÁ, J., *Obecná didaktika*. 2. vyd. Praha: Grada, 2007, s. 67. ISBN 978-80-247-1821-7.

² *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice* [online]. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání-nakladatelství Tauris, 2001, s. 15. Dostupné z: http://www.nuv.cz/uploads/nuv/strategie/Bila_kniha_2001.pdf. ISBN 80-211-0372-8.

³ SKALKOVÁ, J., *Obecná didaktika*. 2. vyd. Praha: Grada, 2007, s. 55. ISBN 978-80-247-1821-7

⁴ *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice* [online]. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání-nakladatelství Tauris, 2001, s. 15 -17. Dostupné z:http://www.nuv.cz/uploads/nuv/strategie/Bila_kniha_2001.pdf. ISBN 80-211-0372-8.

musí usilovat o to, aby vzdělání mělo pro všechny žáky smysl a osobní význam. To vyžaduje změnu nejen změnu obsahu vzdělávání, metod a forem výuky, ale i změnu klimatu a prostředí školy.“⁵ „Vztah všeobecného vzdělání k technice, světu práce a životu v nejšířším smyslu, je v druhé polovině 20. století vnímán v nových souvislostech.“⁶ „Dříve byl za gramotného považován ten, kdo uměl na základní úrovni číst, psát a počítat.“⁷ „V současné společnosti znalostí (informační společnosti) získal tento pojem jiný význam a pod gramotností určité oblasti se skrývá nejenom znalost pojmů dané oblasti, jejich porozumění a pochopení v souvislostech, ale i dovednost využít je všestranně v praktickém životě.“⁸

„A právě na prostředí plné informací je potřeba žáky připravovat. Vyhledávání informací, kritické myšlení, rozeznávání potřebného od zbytečného, odlišení pravdivého od nepravdivého i efektivní využívání informací se stává nezbytnou životní dovedností.“⁹

⁵ *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice* [online]. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání-nakladatelství Tauris, 2001, s. 18. Dostupné z: http://www.nuv.cz/uploads/nuv/strategie/Bila_kniha_2001.pdf. ISBN 80-211-0372-8.

⁶ SKALKOVÁ, J., *Obecná didaktika*. 2. vyd. Praha: Grada, 2007, s. 50. ISBN 978-80-247-1821-7.

⁷ ALTMANOVÁ, J. a kol., *Gramotnosti ve vzdělání* [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2010, s. 5. [cit. 2017-11-11]

Dostupné z: <http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2011/03/Gramotnosti-ve-vzdelavani11.pdf>
ISBN: 978-80-87000-41-0.

⁸ Tamtéž.

⁹ HESOVÁ, A. *Metodická doporučení pro výuku finanční gramotnosti* [online]. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2013, s. 8. [cit. 2017-11-20]

Dostupné z: https://clanky.rvp.cz/wpcontent/upload/prilohy/17579/metodicka_doporuceni_pro_vyuku_financni_gramotnosti_akt.pdf ISBN 978-80-87652-98-5.

V reakci na celospolečenskou potřebu došlo v minulých letech u nás i ve většině západních zemí na základě kurikulární (školské) reformy k revizi systému vzdělávání a úpravám jeho obsahu.

*„Nové pojetí kurikula již není založeno na osvojování co největšího objemu faktů. Půjde o vyváženost poznatkového základu kurikula, rozvoje kompetencí i osvojování postojů a hodnot. Bude prohloubena vzájemná provázanost mezi cíli, obsahem vzdělávání a kompetencemi, důraz bude kladen na získání klíčových kompetencí. Půjde o novou orientaci vzdělávání: naučit se poznávat – **zvládnout metody, jak se učit, jak využívat nové informační a komunikační technologie**, jak se vyhnout zahlcení povrchními informacemi, ale naučit se informace zpracovávat, měnit je ve znalosti a aplikovat, umět kriticky myslet a hodnotit; naučit se jednat a žít společně – umět pracovat samostatně i v týmech, otevřeně komunikovat se ostatními, zvládat konflikty, respektovat odlišné názory, chápat vzájemnou závislost; naučit se být - umět se orientovat v různých situacích a adekvátně na ně reagovat, být schopen řešit problémy a vést plnohodnotný život, jednat s větší autonomií, na základě samostatného úsudku, ale v souladu s morálními normami a s uvědoměním a přijetím osobní odpovědnost.“¹⁰*

Klíčové kompetence, k jejichž osvojení současné vzdělávání směřuje, je možné označit jako „souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti“. „Na úrovni základního vzdělávání se jedná o kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence občanské, a kompetence pracovní.“ „Klíčové kompetence nestojí vedle sebe izolovaně, různými způsoby se prolínají, jsou multifunkční, mají nadpředmětovou podobu a lze je získat vždy jen jako výsledek celkového procesu vzdělávání. Proto k jejich utváření a rozvíjení musí směřovat a přispívat veškerý vzdělávací obsah i aktivity a činnosti, které ve škole

¹⁰ Národní program rozvoje vzdělávání v České republice [online]. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání-nakladatelství Tauris, 2001, s. 37-38. Dostupné z:

http://www.nuv.cz/uploads/nuv/strategie/Bila_kniha_2001.pdf. ISBN 80-211-0372-8

probíhají. Tyto kompetence není možné získat izolovaně v rámci jednoho konkrétního předmětu, ale pouze jako výsledek celkového procesu vzdělávání. Proto k jejich utváření a rozvíjení musí směřovat a přispívat veškerý vzdělávací obsah i aktivity a činnosti, které ve škole probíhají.“¹¹

„Nové pojetí kurikula — především důraz na klíčové kompetence i osvojení postojů a hodnot, posílení integrace výuky a mezipředmětových vztahů, větší míra diferenciací, uplatnění nových témat — i zpracovávání vlastního vzdělávacího programu školy značně zvýší nároky na školy i učitele a budou vyžadovat jejich systematickou přípravu a stálou podporu.“¹² Nároky na výuku podle současného moderního vzdělávání je možné charakterizovat následujícím způsobem:: „Do výuky by měly být podstatně více zařazovány praktické činnosti. Mělo by v ní být dostatek příležitostí jak uplatnit zkušenosti z běžného života a ze světa práce zejména prostřednictvím nově pojaté technické výchovy. Objeví se dále řada nových témat – jako jsou např. témata evropské integrace, multikulturní výchovy, environmentální výchovy (tj. výchovy k tvorbě a ochraně životního prostředí a pro trvale udržitelný rozvoj) a výchovy ke zdravému životnímu stylu.“¹³ Jednou z takových oblastí nového kurikula je i vzdělávání v oblasti základů financí a ekonomie.

¹¹ *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. [online]. Praha: MŠMT, 2016, s. 10. [cit. 2017-10-11] Dostupné z: http://www.nuv.cz/uploads/RVP_ZV_2016.pdf

¹² *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice* [online]. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání-nakladatelství Tauris, 2001, s. 38. Dostupné z: http://www.nuv.cz/uploads/nuv/strategicke/Bila_kniha_2001.pdf. ISBN 80-211-0372-8

¹³ *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice* [online]. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání-nakladatelství Tauris, 2001, s. 38. Dostupné z: http://www.nuv.cz/uploads/nuv/strategicke/Bila_kniha_2001.pdf. ISBN 80-211-0372-8

1.1.2 Finanční gramotnost

Podstata pojetí vyučované oblasti je definována jako: „*Soubor znalostí, dovedností a hodnotových postojů občana nezbytných k tomu, aby finančně zabezpečil sebe a svou rodinu v současné společnosti a aktivně vystupoval na trhu finančních produktů a služeb. Finančně gramotný občan se orientuje v problematice peněz a cen a je schopen odpovědně spravovat osobní/rodinný rozpočet, včetně správy finančních aktiv a finančních závazků s ohledem na měnící se životní situace.*“¹⁴ Kromě schopnosti občana spravovat své osobní finance, přispívá také k orientaci ve světě finančních produktů a oblasti ochrany a práv spotřebitelů. „*Finanční gramotnost jako součást ekonomické gramotnosti formuje znalosti, dovednosti a hodnotové postoje, které by měl občan mít, aby se dokázal uplatnit v současné společnosti.*“¹⁵

„*Standard finanční gramotnosti pro základní vzdělávání je nově začleněn do upraveného Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (RVP ZV), platného od 1. 9. 2013. Finanční gramotnost se proto v rozsahu uvedeném v RVP ZV stává povinnou součástí základního vzdělávání.*“¹⁶ „*Finanční gramotnost je nově zařazena v RVP ZV do vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět a Člověk a společnost. Do charakteristik těchto oblastí je doplněno, že jsou žáci seznamováni se světem financí a že tyto oblasti přispívají k rozvoji finanční gramotnosti. Finanční gramotnost je také*

¹⁴ *Národní strategie finančního vzdělávání* [online]. Praha: Ministerstvo financí, 2010, s. 11. [cit. 2017-10-9] Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/narodni-strategie-financniho-vzdelavani>

¹⁵ *Národní strategie finančního vzdělávání* [online]. Praha: Ministerstvo financí, 2010, s. 11. [cit. 2017-10-9] Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/narodni-strategie-financniho-vzdelavani>

¹⁶ HESOVÁ, A. *Metodická doporučení pro výuku finanční gramotnosti* [online]. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2013, s. 6. [cit. 2017-11-20] Dostupné z: https://clanky.rvp.cz/wpcontent/upload/prilohy/17579/metodicka_doporuceni_pro_vyuku_financi_gra motnosti_akt.pdf ISBN 978-80-87652-98-5.

nutné realizovat v součinnosti se vzdělávacím oborem Matematika její aplikace a Informační a komunikační technologie.“ „V současné praxi je její výuka nejčastěji zařazena do osnov předmětu Občanská nauka. Jako samostatný předmět se prozatím vyučuje pouze na šesti procentech škol.“¹⁷

Celá koncepce výuky je založena na prezentaci světa financí v širších souvislostech a hledání tematických průníků s jinými vzdělávacími oblastmi. „V oblasti finančního vzdělávání je důležité propojovat společenskovední a ekonomické vzdělávání s matematikou a s informačními a komunikačními technologiemi, případně i dalšími vzdělávacími oblastmi. Integrovaná výuka totiž umožňuje představit vzdělávací obsah v jeho komplexnosti. Vede k propojování poznatků, vnímání souvislostí a také umožňuje aplikaci již nabytých dovedností. Výsledky vzdělávání v jednotlivých předmětech se tak mohou více přiblížit životní realitě. Integraci je možné realizovat na úrovni dílčí aktivity, projektu, tematického celku, ale i na úrovni integrovaného předmětu.“¹⁸

Velký důraz je kladen na rozvoj kritického myšlení, odpovědné rozhodování a rozpoznání důležitých a neúplných informací. „Současná společnost je často označována jako informační. A právě na prostředí plné informací je potřeba žáky připravovat. Vyhledávání informací, kritické myšlení, rozeznávání potřebného od zbytečného, odlišení pravdivého od nepravdivého i efektivní využívání informací se stává nezbytnou životní dovedností.“¹⁹

¹⁷ Průvodce upraveným RVP ZV [online]. [cit. 2017-10-28]

Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/pruvodce-upravenym-rvp-zv-od-zari-2016>

¹⁸ HESOVÁ, A. *Metodická doporučení pro výuku finanční gramotnosti* [online]. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2013, s. 7. [cit. 2017-11-20] Dostupné z: https://clanky.rvp.cz/wpcontent/upload/prilohy/17579/metodicka_doporuceni_pro_vyuku_financni_gramotnosti_akt.pdf ISBN 978-80-87652-98-5.

¹⁹ HESOVÁ, A. *Metodická doporučení pro výuku finanční gramotnosti* [online]. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2013, s. 7. [cit. 2017-11-20]

1.2 Plánování a příprava vyučovací hodiny

Plánování a příprava vyučovací hodiny, která reflektuje představu učitele o konkrétní náplni v hodině, vychází z celkového konceptu vyučovaného předmětu.

„Realizaci výuky předchází dlouhodobý proces, který bývá označován jako projektování výuky. Na začátku projektování výuky, obvykle před začátkem školního roku, se učitel seznamuje s kurikulárními dokumenty, které vymezují cíle obecného osobnostního rozvoje žáků a cílové oblasti poznatků a dovedností v jednotlivých předmětech.“²⁰ „Konečnou představu o výuce ve školním roce formulujeme v tematickém plánu učiva. Stanovíme tematické celky i počty hodin, které jim budeme věnovat.“²¹

Součástí projektování výuky měla být důkladná didaktická analýza všech pedagogických dokumentů.²² Podle Skalkové to jsou *„nejen učební plány a učební osnovy, ale také učebnice, různé didaktické a metodické pomůcky pro učitele, didaktické texty pro žáky, standardy vzdělávání i evaluační standardy (testy).“²³*

Dostupné

https://clanky.rvp.cz/wpcontent/upload/prilohy/17579/metodicka_doporuceni_pro_vyuku_financi_gram_otnosti_akt.pdf ISBN 978-80-87652-98-5.

²⁰ TRNKOVÁ, K. *Příprava učitele na vyučování* [online]. Brno:ÚVP, 2002, s. 2. [cit. 2017-12-10].

Dostupné z

http://files.katfyziky.webnode.cz/200000558-ee3a5f02db/Trnkova%20K_Priprava_ucitele_na_vyucovani

²¹ KALHOUS, Z., OBST, O. a kol., *Školní didaktika*. 1.vyd. Praha: Portál, 2002, 356. ISBN 80-7178-253-X.

²² KALHOUS, Z., OBST, O. a kol., *Školní didaktika*. 1.vyd. Praha: Portál, 2002, 355. ISBN 80-7178-253-X.

²³ SKALKOVÁ, J., *Obecná didaktika*. 2. vyd. Praha: Grada, 2007, s. 97. ISBN 978-80-247-1821-7.

Pro finanční gramotnost jsou to jednak obecně závazné dokumenty jako jsou Národní program rozvoje vzdělávání a vzdělávací programy — Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání a Školní vzdělávací program²⁴, ale i dokumenty upravující danou vyučovanou oblast, jako jsou Standard finanční gramotnosti pro II. stupeň ZŠ, Národní strategie finančního vzdělávání nebo Metodická doporučení pro výuku finanční gramotnosti.

Analýza kurikula by však neměla spočívat pouze v analýze obsahu učiva, ale měla by zohledňovat také osobnostní potřeby a zájmy žáků.²⁵ Součástí analýzy by měl být například i rozbor procesů učení. *„Učitel musí rozumět vývojovým potřebám a schopnostem dětí v různém chronologickém a výkonnostním věku, musí vědět, jak se děti vyvíjejí a že jejich schopnosti dozrávají různým tempem.“*²⁶

V návaznosti na výše uvedené a po ujasnění si všech souvislostí může učitel přistoupit k vlastnímu plánování konkrétní vyučovací hodiny. *„Proces plánování a přípravy vyučování je nezbytnou součástí práce učitele, od které se do značné míry odvíjí úspěšnost jeho práce. Jedná se o vysoce komplexní sled činností, do kterých se promítají jak pedagogova teoretická připravenost, tak i jeho zkušenosti a charakteristiky konkrétní třídy.“*²⁷

²⁴ KALHOUS, Z., OBST, O. a kol., *Školní didaktika*. 1.vyd. Praha: Portál, 2002, 138. ISBN 80-7178-253-X.

²⁵ PASCH, M., a kol., *Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině*. 2. vyd. Praha: Portál, 2005, s. 45. ISBN 80-7367-054-2.

²⁶ PASCH, M., a kol., *Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině*. 2. vyd. Praha: Portál, 2005, s. 69. ISBN 80-7367-054-2.

²⁷ TRNKOVÁ, K. *Příprava učitele na vyučování* [online]. Brno:ÚVP, 2002, s. 12. [cit. 2017-12-10]. Dostupné z: http://files.katfyziky.webnode.cz/200000558-ee3a5f02db/Trnkova%20K_Priprava_ucitele_na_vyucovani

„Hlavním úkolem učitele je navrhnout takovou učební činnost, při níž jednotliví žáci co nejefektivněji získají dovednosti a poznatky, které jsou výukovým cílem dané vyučovací hodiny.“²⁸ Kvalitní příprava umožňuje učiteli „jasně a konkrétně si rozmyslet, jaký typ učení v určité hodině navodí a promyslet si obsah a strukturu hodiny, což v první řadě znamená rozmyslet si, kolik času bude věnováno jednotlivým aktivitám.“²⁹

Přípravu vyučovací hodiny je možné podle Kyriacou rozdělit na čtyři základní kroky: *„výběr výukových cílů, výběr náplně a rozvržení hodiny včetně přípravy všech pomůcek, se kterými bude učitel pracovat a rozhodnutí o způsobu sledování a hodnocení postupu práce žáků a jejich výsledků.“³⁰*

1.2.1 Vymezení cílů hodiny

Jedním z nejdůležitějších kroků v procesu přípravy na vyučovací hodinu je definování výukových cílů. V perspektivě současné moderní didaktiky se jedná o klíčové téma a práci s výukovými cíli se věnuje náležitá pozornost. *„Učitel pracuje s cílem ve všech fázích vyučování, tedy před samotnou výukou v procesu její přípravy, na počátku vyučování spolu s žáky formuluje cíl společné činnosti, v průběhu výuky sleduje, jak se žáci přibližují k cíli a následně na konci vyučování společně s žáky kontroluje a hodnotí dosažené výsledky, hodnotí výkony jednotlivců i celé třídy ve vztahu k cíli.“³¹*

²⁸ KYRIACOU, CH., *Klíčové dovednosti učitele/Cesty k lepšímu vyučování*. 4.vyd. Praha: Portál, 2012, s. 31. ISBN -978-80-262-0052-9.

²⁹ KYRIACOU, CH., *Klíčové dovednosti učitele/Cesty k lepšímu vyučování*. 4.vyd. Praha: Portál, 2012, s. 34. ISBN -978-80-262-0052-9.

³⁰ KYRIACOU, CH., *Klíčové dovednosti učitele/Cesty k lepšímu vyučování*. 4.vyd. Praha: Portál, 2012, s. 31. ISBN -978-80-262-0052-9.

³¹ SKALKOVÁ, J., *Obecná didaktika*. 2. vyd. Praha: Grada, 2007, s. 26. ISBN 978-80-247-1821-7.

Kalhoust a Obst chápou výukový cíl jako „představu učitele o kvalitativních i kvantitativních změnách u jednotlivých žáků v oblasti kognitivní (vzdělávací), afektivní (postojové) a psychomotorické (výcvikové), kterých má být dosaženo ve stanoveném čase v procesu výuky.“³² Podle autorů by cíle měly být především přiměřené, konzistentní a také kontrolovatelné z hlediska požadovaného výkonu žáků.³³ Formulované cíle by také měly korespondovat s požadavky vyjádřenými v klíčových kompetencích.³⁴

„Při práci na dosažení cílů v kognitivní doméně se od žáků vyžaduje, aby si zapamatovali a dokázali vybavit určité informace nebo aby pomocí svých intelektuálních dovedností zjistili, určili či odvodili význam nějaké informace a zařadili tuto novou informaci do vztahu a souvislostí s předchozími poznatky. Kognitivní cíle vyžadující složitější myšlenkové operace (*higher-level-thinking*) na žáka kladou požadavek, aby informaci rozložil na segmenty (*analyzoval*), aby ji složil do nových forem, aby posoudil její hodnotu a užitečnost nebo aby ji komplexním, náročným či tvůrčím způsobem uplatnil při řešení problémů, s nimiž se setkáváme v každodenním všedním životě nebo práci.“³⁵ Pro vymezení kognitivních cílů je v praxi hojně využívána taxonomie podle Blooma. „Skládá se ze šesti hierarchicky uspořádaných

³² KALHOUS, Z., OBST, O. a kol., *Školní didaktika*. 1.vyd. Praha: Portál, 2002, 274. ISBN 80-7178-253-X.

³³ KALHOUS, Z., OBST, O. a kol., *Školní didaktika*. 1.vyd. Praha: Portál, 2002, 276-277. ISBN 80-7178-253-X.

³⁴ HESOVÁ, A. *Metodická doporučení pro výuku finanční gramotnosti* [online]. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2013, s. 6. [cit. 2017-11-20]

Dostupné

z:https://clanky.rvp.cz/wpcontent/upload/prilohy/17579/metodicka_doporuceni_pro_vyuku_financni_gramotnosti_akt.pdf ISBN 978-80-87652-98-5.

³⁵ PASCH, M., a kol., *Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině*. 2. vyd. Praha: Portál, 2005, s. 51. ISBN 80-7367-054-2.

kategorií cílů označených jako: znalost (zapamatování), porozumění, aplikace, analýza, syntéza a hodnotící posouzení. “³⁶

„Afektivní doména se týká emocionálního chování – tedy citů, postojů, preferencí a hodnot.“³⁷ V oblasti psychomotorických cílů, které jsou orientovány na pohybové (praktické dovednosti) se učitelé, podle Kalhouse, inspirují kategorizací cílů podle H. Davea. „Jednotlivé kategorie jsou odvozeny z fází utváření pohybových dovedností od plně vědomé kontroly až po její plnou automatizaci.“³⁸

Z cílů hodiny by mělo být patrné, jaké vědomosti si bude žák v hodině osvojovat. *„Konkrétní vzdělávací cíle musí být formulovány z hlediska žáka – co se žák konkrétně naučí. Obsahem konkrétního vzdělávacího cíle musí být činnost, kterou žák zvládne, vykoná.“³⁹ Ve finanční gramotnosti se navíc doporučuje stanovit si vzdělávací cíl hodiny, vztahující se k více předmětům.⁴⁰*

³⁶ KALHOUS, Z., OBST, O. a kol., *Školní didaktika*. 1.vyd. Praha: Portál, 2002, 280. ISBN 80-7178-253-X.

³⁷ PASCH, M., a kol., *Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině*. 2. vyd. Praha: Portál, 2005, s. 51. ISBN 80-7367-054-2.

³⁸ KALHOUS, Z., OBST, O. a kol., *Školní didaktika*. 1.vyd. Praha: Portál, 2002, 288. ISBN 80-7178-253-X.

³⁹ STARÁ, J., *Plánování výuky/ Úvod do plánování výuky. Práce se vzdělávacími cíli*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2009, s.16. ISBN 978-80-7290-418-1.

⁴⁰ HESOVÁ, A. *Metodická doporučení pro výuku finanční gramotnosti* [online]. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2013, s. 7. [cit. 2017-11-20]

Dostupné

z:https://clanky.rvp.cz/wpcontent/upload/prilohy/17579/metodicka_doporuceni_pro_vyuku_financni_gramotnosti_akt.pdf ISBN 978-80-87652-98-5.

1.2.2 Výběr náplně hodiny a příprava pomůcek

Na základě přesně vymezených cílů následuje další fáze v procesu přípravy na vyučovací hodinu, a tou je výběr náplně hodiny. *„Víme-li, jak se žáci učí, je jasné, že většinou budeme chtít připravit takové hodiny, které vytvoří bohatý kontext, v němž mohou žáci aktivně a vlastní činností budovat smysluplné porozumění látce.“*⁴¹

*„Při uvažování o tom, jaké použijete učební činnosti, musíte brát v úvahu vyučovací hodinu jako celek, tedy jako souhrn zkušeností, jejichž prostřednictvím se mají žáci něčemu naučit. Tyto činnosti musejí poskytnout žákům patřičnou intelektuální zkušenost, aby k tomuto procesu učení mohlo dojít, ale zároveň musejí žákům umožnit, aby se do těchto činností snadno zapojili a aktivně se v nich vydrželi podílet v průběhu celé hodiny.“*⁴²

Mezi důležité činitele, kteří se výraznou měrou podílejí na konkrétní podobě vyučování, patří jednak konkrétní forma pojetí dané vyučovací hodiny a metodické uchopení výukové látky v podobě výukové metody. *„Metodické jednání učitele vyrůstá z určité koncepce výuky, podílí se na organizaci výukového procesu a zajišťuje optimální vztah mezi všemi působícími činiteli.“*⁴³

*„Pod pojmem organizační forma výuky se zpravidla chápe uspořádání vyučovacího procesu, tedy vytvoření prostředí a způsob organizace činnosti učitele i žáků při vyučování.“*⁴⁴ Průcha rozlišuje vyučování podle typu výuky: *„frontální,*

⁴¹ PASCH, M., a kol., *Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině*. 2. vyd. Praha: Portál, 2005, s. 186. ISBN 80-7367-054-2.

⁴² KYRIACOU, CH., *Klíčové dovednosti učitele/Cesty k lepšímu vyučování*. 4.vyd. Praha: Portál, 2012, s. 39. ISBN -978-80-262-0052-9.

⁴³ MAŇÁK, J. ŠVEC, *Výukové metody*. 1.vyd.Brno: Paido, 2003, s. 21. ISBN 80-7315-039-5.

⁴⁴ KALHOUS, Z., OBST, O. a kol., *Školní didaktika*. 1.vyd. Praha: Portál, 2002, 293. ISBN 80-7178-253-X.

skupinové a týmové.“⁴⁵ Podle prostředí, ve kterých se výuka odehrává, pak hovoří o výuce ve třídě nebo o výuce ve specializovaných prostorách školy.⁴⁶

V současné praxi stále převládá frontální vyučování, v rámci kterého *„učitel pracuje s vymezenou skupinou žáků plánovitě, soustavně a v určeném čase.“*⁴⁷ S ohledem na nové cíle vzdělávání si však své místo průběžně získávají i takové formy výuky, jako jsou skupinová nebo kooperativní výuka. *„Učení organizované ve skupině umožňuje věnovat zvýšenou pozornost vzájemné komunikaci a kooperaci žáků a tím plnit některé další úkoly vzdělávání, které již přesahují tradiční představy o cílech spočívajících pouze v oblasti vědomostí a dovedností.“*⁴⁸

Tyto formy výuky se také doporučuje více využívat i ve finančním vzdělávání. *„Žáci si mohou předávat zkušenosti, mohou se od sebe vzájemně učit a mohou tak přirozeně formovat své názory a postoje ve skupině vrstevníků. Práce ve skupině umožní každému zapojit se podle jeho schopností, dává možnost vyniknout a uplatnit znalosti či přednosti, které ostatní nemají. Žáci při kooperativní výuce sdílejí zkušenosti ze své rodiny, aplikují různé strategie, ale také si uvědomují, že v přístupu k financím i ve finanční situaci rodin existují rozdíly.“*⁴⁹

⁴⁵ PRŮCHA, J, WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J., 2009. *Pedagogický slovník*. 6.vyd.Praha: Portál, s.183. ISBN 978-80-7367-647-6.

⁴⁶ Tamtéž

⁴⁷ SKALKOVÁ, J., *Obecná didaktika*. 2. vyd. Praha: Grada, 2007, s. 221. ISBN 978-80-247-1821-7.

⁴⁸ KALHOUS, Z., OBST, O. a kol., *Školní didaktika*. 1.vyd. Praha: Portál, 2002, 303. ISBN 80-7178-253-X.

⁴⁹ HESOVÁ, A. *Metodická doporučení pro výuku finanční gramotnosti* [online]. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2013, s. 14. [cit. 2017-11-20]

Dostupné

z:https://clanky.rvp.cz/wpcontent/upload/prilohy/17579/metodicka_doporuceni_pro_vyuku_financni_gramotnosti_akt.pdf ISBN 978-80-87652-98-5.

Vedle forem výuky umožňují realizaci záměru výuky a jeho předání také vhodné vyučovací metody. Maňák definuje výukovou metodu jako „*dynamickou komponentu výukového systému, v němž plní funkci informační vazby, a to hlavně mezi učitelem a žákem.*“⁵⁰ Z široké nabídky výukových metod je možné jmenovat například metody jako výklad, vysvětlování nebo názorné demonstrování učiva.

V kontextu moderního vyučování a současných cílů vzdělávání se prosazuje volba takových didaktických metod, které mají motivační charakter a záměr „*podněcovat myšlení a tvořivé aktivity žáků.*“⁵¹ a pomáhat k osvojování klíčových kompetencí jako jsou „*organizace a provádění úkolů, komunikace a kooperace, aplikace technik učení, samostatnost a zodpovědnost.*“⁵²

„*Výukové metody nerozvíjejí jednotlivé kompetence všechny ve stejné míře. Proto je záhodno uplatňovat ve výuce širokou paletu metod, aby každá kompetence dostala příležitost optimálně se rozvíjet.*“

„*Mezi důležitá kritéria volby vhodné vyučovací metody patří cíle a úkoly výuky, obsah a metody daného vyučovacího předmětu, zvláštnosti třídy, žáků nebo vnější faktory výuky jako je například technická vybavenost školy.*“⁵³

Na výuku finanční gramotnosti se doporučuje učitelům „*připravit takové výukové aktivity, které umožňují relativně autentický prožitek finanční situace a které vedou k osvojení strategií zodpovědného rozhodování.*“⁵⁴ Jako vhodné metody výuky se doporučují zejména metoda heuristická, metody inscenační nebo metody situační. Ty

⁵⁰ MAŇÁK, J. ŠVEC, *Výukové metody*. 1.vyd.Brno: Paido, 2003, s. 13. ISBN 80-7315-039-5.

⁵¹ Tamtéž, s. 18.

⁵² Tamtéž, s. 24.

⁵³ Tamtéž, s. 24.

⁵⁴ HESOVÁ, A. *Metodická doporučení pro výuku finanční gramotnosti* [online]. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2013, s. 12. [cit. 2017-11-20] Dostupné z:https://clanky.rvp.cz/wpcontent/upload/prilohy/17579/metodicka_doporuceni_pro_vyuku_financni_gramotnosti_akt.pdf ISBN 978-80-87652-98-5.

„mají velmi blízko k životní realitě. Jejich podstatou je řešení určité problémové situace, která je odrazem skutečné události. Žáci pak využívají svých vědomostí a dovedností, pracují s informačními zdroji, ale zohledňují také své zkušenosti, názory a postoje. Společně diskutují o možných řešeních, hledají jejich výhody a nevýhody a rozhodují se, které řešení je za daných podmínek nejlepší.“⁵⁵

V hodinách finanční gramotnosti Hesová pedagogům doporučuje: *„podporujte žákovské objevování a samostatné řešení problémových situací, postavte finanční vzdělávání na dovednostech potřebných pro praktický život, předkládejte žákům takové problémy, které vyžadují uplatnění znalostí, schopností a dovedností z více předmětů, vyučujte finanční gramotnost prostřednictvím ICT, požadujte po žácích zpracování některých úloh pomocí tabulkového procesoru.“⁵⁶*

Podle Kyriacou by součástí přípravy na vyučovací hodinu měla být také adekvátní příprava učebních pomůcek. Jedná se zejména o: *„sestavení a rozmnožení pracovních listů, objednání, převzetí a kontroly různého technického zařízení, uspořádání lavic a židlí ve třídě nebo napsání poznámek o obsahu učiva, které bude v dané hodině probíráno.“⁵⁷*

1.2.3 Sestavení plánu hodiny

„Pokud má učitel představu o tom, jakými činnostmi dosáhne výukových cílů, může přistoupit k sepsání plánu hodiny.“⁵⁸ *„Příprava na výuku je plně záležitostí*

⁵⁵ HESOVÁ, A. *Metodická doporučení pro výuku finanční gramotnosti* [online]. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2013, s. 12. [cit. 2017-11-20]

Dostupné

z:https://clanky.rvp.cz/wpcontent/upload/prilohy/17579/metodicka_doporuceni_pro_vyuku_financni_gramotnosti_akt.pdf ISBN 978-80-87652-98-5.

⁵⁶ Tamtéž

⁵⁷ KYRIACOU, CH., *Klíčové dovednosti učitele/Cesty k lepšímu vyučování*. 4.vyd. Praha: Portál, 2012, s. 41. ISBN -978-80-262-0052-9.

⁵⁸ PETTY, G., *Moderní vyučování*. 5.vyd. Praha: Portál, 2008, str. 326. ISBN 978-80-7367-427-4.

učitele. Ten si postupně utváří vlastní pojetí pedagogické práce a tím i pojetí přípravy na ni.“⁵⁹

„Práce jednotlivých učitelů s učivem a naplňování státem stanoveným cílů je plně v jejich kompetenci. Písemná podoba přípravy není povinná a záleží pouze na učiteli, jakou formou ji realizuje. V průběhu celého procesu přípravy vyučování si učitel promítá v představách celou posloupnost činností, které by bylo dobré zařadit do výuky, přemýšlí o učebních úlohách a potřebných pomůckách, a zároveň hned provádí korekce, aby jeho příprava byla reálná. Každý učitel si postupně vytváří vlastní pojetí pedagogické práce i pojetí přípravy na ni. Pro začínající učitele je takřka nutné dělat si přípravy písemné, neboť jim pomohou nacvičit si strategii přemýšlení o procesu výuky a zároveň poskytnou jistotu, že budou mít ve výuce po ruce vodítko pro svou práci.“⁶⁰

„Vyučovací hodina má vnitřní strukturu, determinovanou předem stanovenými výchovně-vzdělávacími cíli, obsahem a strukturou učiva, vyučovacími metodami, učebními pomůckami a didaktickou technikou.“⁶¹

Podle Krpálka a Krpákové lze průběh vyučovací hodiny charakterizovat těmito fázemi: „úvodní fáze, kontrola domácích úkolů, klasifikované zkoušení a frontální opakování, expozice, fixace a aplikace nového učiva, zadání domácích úkolů, vyhodnocení průběhu vyučovací hodiny a závěr vyučovací hodiny.“⁶² V případě, že

⁵⁹ KALHOUS, Z., OBST, O. a kol., *Školní didaktika*. 1.vyd. Praha: Portál, 2002, 357. ISBN 80-7178-253-X.

⁶⁰ TRNKOVÁ, K. *Příprava učitele na vyučování* [online]. Brno:ÚVP, 2002, s. 2. [cit. 2017-12-10].

Dostupné z:

http://files.katfyziky.webnode.cz/200000558-ee3a5f02db/Trnkova%20K_Priprava_ucitele_na_vyucovani

⁶¹ KRPÁLEK, P. KRPÁLKOVÁ, K., *Didaktika ekonomických předmětů*. Praha: VŠE Praha, 2012, s. 69. Oeconomia.ISBN978-80-245-1909-8.

⁶² KRPÁLEK, P. KRPÁLKOVÁ, K., *Didaktika ekonomických předmětů*. Praha: VŠE Praha, 2012, s. 69. Oeconomia.ISBN978-80-245-1909-8.

vyučovací hodina splňuje všechny požadované etapy, hovoří o vyučovací hodině základního typu. V opačném případě je struktura hodiny přizpůsobena záměru vyučovací hodiny.

Autoři dále popisují didaktické požadavky, které by měla obsahovat ideální vyučovací hodina. Jedná se o:

- *„jednoznačně stanovené výchovně vzdělávací cíle a přiměřené vzdělávací obsahy, které jsou v souladu se školním kurikulem,*
- *„dodržení logické posloupnosti a návaznosti v uspořádání učiva (s předcházejícími a následujícími vyučovacími hodinami) a zohlednění mezipředmětových vztahů,*
- *„efektivní využití času ve všech fázích vyučovací hodiny,*
- *„zajištění soustředěné aktivity žáků při plném respektování individuálních rozdílů osobností jednotlivých žáků a s přihlédnutím k jejich individuálním stylům učení,*
- *„didakticky efektivní způsob využití disponibilních materiálních prostředků (didaktické techniky a učebních pomůcek).“⁶³*

„Pomůckou pro strukturování přípravy na vyučování pro začínajícího učitele může být prázdný formulář sloužící k plánování hodiny.“⁶⁴ Výše uvedení autoři doporučují v písemné přípravě na výuku uvádět tyto náležitosti: „předmět, datum, třída, čas, typ vyučovací jednotky (fáze) a jejich rozbor, tematický celek, téma, vzdělávací cíl vyučovací hodiny, výchovný cíl vyučovací hodiny, didaktická technika a učební pomůcky, struktura a časový projekt vyučovací jednotky (schematické vyjádření – tabulka) a rozbor jednotlivých fází vyučovací jednotky.“⁶⁵

⁶³ KRPÁLEK, P. KRPÁLKOVÁ, K., *Didaktika ekonomických předmětů*. Praha: VŠE Praha, 2012, s.70. Oeconomia.ISBN978-80-245-1909-8.

⁶⁴ TRNKOVÁ, K. *Příprava učitele na vyučování* [online]. Brno:ÚVP, 2002, s. 2. [cit. 2017-12-10].

⁶⁵ KRPÁLEK, P., KRPÁLKOVÁ KRELOVÁ, K. *Metodický materiál k realizaci řízené pedagogické praxe na fakultních školách Vysoké školy ekonomické v Praze*. [online]. © Praha: VŠE, 2012, s. 19. [cit. 2017-11-18]Dostupné z: <http://www.extrasystem.com/9788087570081.pdf> ISBN 978-80-87570-08-1.

„V průběhu samotné výuky je třeba mít na paměti, že není nutné se úpěnlivě držet naší přípravy. Často se stává, že naplánovaná učební činnost je pro žáky složitá. Je tedy dobré mít promyšleno několik alternativ, ať už prezentace učiva nebo jeho procvičování. I když tedy máte připravený plán výuky, je třeba zachovat určitou pružnost. Jde o to, abyste jako učitelé neustále sledovali průběh výuky, vyhodnocovali ho a hlavně na něj reagovali. Některé pojmy si například vyžádají delší čas pro jejich objasnění, někteří žáci jsou hotovi s prací dříve než ostatní a je potřeba je zaměstnat atd.“⁶⁶

1.2.4 Vyhodnocení vyučovací hodiny

Pravidelné vyhodnocování průběhu hodin by mělo být nedílnou součástí procesu přípravy na výuku a nemělo by být v žádném případě opomíjeno. Jedná se v podstatě o určitou sebereflexi a ohlédnutí se za realizovanou výukou. Podle Švece „*sebereflexí rozumíme uvědomování si svých poznatků, zkušeností a prožitků z pedagogické činnosti, zejména z řešení pedagogických situací.*“⁶⁷ K zamyšlení se nad procesem výuky a lepšímu zhodnocení hodiny pomáhají učitelé také vzájemné hospitace mezi kolegy, videozáznamy nebo dotazování žáků.⁶⁸

„*Reflektování a hodnocení vlastní práce tvoří přirozenou součást učitelského povolání. Učitel nemůže úspěšně splnit všechny požadavky, které jsou kladeny na vyučování, bez plánování, organizování, sledování a hodnocení činností, které*

⁶⁶ TRNKOVÁ, K. Příprava učitele na vyučování [online]. Brno:ÚVP, 2002, s. 2. [cit. 2017-12-10].

Dostupné z http://files.katfyziky.webnode.cz/200000558-ee3a5f02db/Trnkova%20K_Priprava_ucitele_na_vyucovani

⁶⁷ KALHOUS, Z., OBST, O. a kol., *Školní didaktika*. 1.vyd. Praha: Portál, 2002, 108. ISBN 80-7178-253-X.

⁶⁸ KALHOUS, Z., OBST, O. a kol., *Školní didaktika*. 1.vyd. Praha: Portál, 2002, 109. ISBN 80-7178-253-X.

vykonává.“⁶⁹ „Jen ti, kdo reflektují své úspěchy a chyby a učí se z nich, jsou schopni dělat pokroky.“⁷⁰

„Po realizaci každé hodiny je třeba zhodnotit její průběh. Nejen zda se nám podařilo dosáhnout cíle, ale také označit slabší místa a nejasnosti, které se vyskytly. Vedle slabin je dobré také upozornit i na úspěšné činnosti, které žáky zaujaly nebo byly nějak efektivní z hlediska učení.“⁷¹

⁶⁹ KYRIACOU, CH., *Klíčové dovednosti učitele/Cesty k lepšímu vyučování*. 4.vyd. Praha: Portál, 2012, s. 141. ISBN -978-80-262-0052-9.

⁷⁰ PETTY, G., *Moderní vyučování*. 5.vyd. Praha: Portál, 2008, str. 329. ISBN 978-80-7367-427-4.

⁷¹ TRNKOVÁ, K. *Příprava učitele na vyučování* [online]. Brno:ÚVP, 2002, s. 2. [cit. 2017-12-10].

Dostupné z http://files.katfyziky.webnode.cz/200000558-ee3a5f02db/Trnkova%20K_Priprava_ucitele_na_vyucovani

2. PRAKTICKÁ ČÁST

Návrh přípravy na vyučování zvoleného tématu předmětu finanční gramotnosti, který popisují v praktické části, je určen žákům 9. ročníku Základní školy v Mníšku pod Brdy. Finanční gramotnost se na škole vyučuje jako samostatný vyučovací předmět v 8. a 9. ročníku s časovou dotací 1 hod. týdně.

Cílem výuky předmětu na škole je předat žákům základní vědomosti z oblasti světa financí a připravit je na situace, se kterými budou konfrontováni v reálném životě. Hlavní náplní výuky je osvojení si základních ekonomických pojmů, jako jsou vlastnictví, ekonomika domácnosti, tržní mechanismus, práva spotřebitele, finanční trh, nebo finanční produkty. Učivo se skládá ze čtyř tematických celků dle Standardu finanční gramotnosti pro základní vzdělávání. Jedná se o tematické okruhy peníze, hospodaření domácnosti, finanční produkty a práva spotřebitele. Výuka se zaměřuje především na rozvíjení samostatného zodpovědného rozhodování ve finančních otázkách, podporuje propojení tématu s dalšími oblastmi, jako jsou ICT nebo matematika. Při výuce je kladen důraz na rozvoj klíčových kompetencí žáků a schopnost vyhodnocování získaných informací. Předmět je projektován tak, aby byly maximálně využívány činnosti, které podporují rozvoj schopností efektivního vyhledávání a zpracování informací za využití výpočetní techniky, kterou škola disponuje.⁷²

Navrhovaná příprava vychází z vlastního tematického plánu učiva, který uvádím v příloze I. Ten jsem na základě prostudování všech potřebných pedagogických vypracovala před zahájením školního roku. Při jeho tvorbě jsem vycházela zejména z Rámcového vzdělávacího programu pro základní školství, Školního vzdělávacího programu a Standardů finanční gramotnosti. Důležitým podkladem pro uchopení vzdělávacího obsahu pro mne byly také metodické příručky pro výuku finanční

⁷² *Školní vzdělávací program – Škola pro život*. [online]. Základní škola v Mníšku pod Brdy, 2016. <https://www.zsmnisek.cz/soubory/dokumenty/svp-skola-pro-zivot.pdf>

gramotnosti a učebnice Finanční gramotnost pro základní školy z nakladatelství Fortuna.

2.1 Příprava na vyučovací hodinu na téma Rozvaha domácnosti

Teoretické znalosti získané studiem jsem se rozhodla aplikovat v návrhu přípravy na vyučovací hodinu na téma Rozvaha domácnosti. Jedná se o fixačně-aplikační výukovou hodinu, jejíž učební činnosti jsou navrženy tak, aby žáky vedly zajímavým způsobem k osvojení a upevnění získaných znalostí z předchozí hodiny.

Příprava byla koncipována plně v souladu s požadavky kladenými na očekávané výstupy předmětu ve Školním vzdělávacím programu. Při jejím projektování jsem vycházela z tematického plánu, tak aby téma hodiny bylo v souladu s obsahovým i časovým plánem učiva.

Jak jsem se již zmiňovala v úvodu práce, jedním z cílů je navrhnout takovou výukovou hodinu, která reflektuje současné moderní přístupy ve vzdělávání. Mým záměrem bylo připravit téma blízké praktickému životu a zakomponovat do výuky některé z doporučených přístupů a metod pro výuku finančního vzdělávání, přičemž jsem se zaměřila primárně na využití informačních a komunikačních technologií. K tomuto rozhodnutí mne vedly také vlastní pedagogické zkušenosti, na jejichž základě se domnívám, že je výuka na škole je v tomto ohledu podceňovaná. Při formulaci cílů výuky a výběru výukových činností jsem dbala také na to, aby byly maximálně zohledněny požadavky současného kurikula ve smyslu rozvoje klíčových kompetencí žáků.

2.1.1 Cíle hodiny

V úvodu přípravy jsem se zaměřila na vymezení cílů hodiny. Řídila jsem se při tom požadavky a zásadami, nutnými pro jejich tvorbu. Cíle jsem formulovala pomocí aktivních sloves z pohledu činností žáků, přičemž jsem volila takovou formulaci výukových cílů, která umožňuje ověření jejich dosažení. Dbala jsem také na to, aby cíle hodiny byly přiměřené intelektuálním schopnostem žáků a aby logicky navazovaly na

cíle předchozí hodiny. V té jsme se zaměřovaly na znalost a porozumění pojmů – majetek, tržní cena majetku, závazky, rozvaha a čisté jmění domácnosti.

V návaznosti na téma předchozí hodiny jsem charakter vzdělávacích cílů posunula v oblasti poznání ke složitější úrovni osvojování učiva. Jejich vymezení pro přehlednost uvádím v níže uvedené tabulce.

Tabulka 1— Kognitivní cíle hodiny

Cílová kategorie (úroveň osvojení)	Vymezení cíle pomocí aktivních sloves
Aplikace	<ul style="list-style-type: none"> - žák vypočítá samostatně čisté jmění domácnosti za použití výpočetní techniky (funkcí tabulkového procesoru) - žák vyhledá na internetu potřebné informace
Analýza	- žák správně přiřadí jednotlivé druhy majetku v rozvaze
Syntéza	- sestaví rozvahu domácnosti na PC
Hodnotící posouzení	- žák obhájí závěry vlastního výpočtu ve vztahu k zamýšleným výdajům v konkrétní finanční situaci rodiny situaci

Zdroj: autor práce, 2017

V oblasti afektivní jsem si vytýčila cíl prohlubovat uvědomění žáků o významu posuzování rodinných financí v reálném životě, vést žáky k životu v rámci vlastních finančních možností – **uvědomuje si význam posuzování finanční situace rodiny**. Pro oblast psychomotorickou jsem si cíle pro konkrétní hodinu nevynezovala.

2.1.2 Výběr náplně vyučovací hodiny

Poté jsem přistoupila k výběru učebních činností. K dosažení svých záměrů jsem zvolila cestu klasické frontální výuky, realizovanou v počítačové učebně.

V rámci přípravy učebních činností jsem vycházela z několika didaktických metod. Koncepti výuky jsem založila na metodě situační.

Za tímto účelem jsem pro žáky připravila modelový případ fiktivní rodiny, na kterém měli aplikovat získané vědomosti. Pro podporu žákovského objevování jsem do zadání cíleně zakomponovala překážku (problém) v podobě absence tržních cen vybraných druhů majetku. K tomu aby vypočítali čisté jmění domácnosti a sestavili správně rozvahu, byli nuceni si chybějící údaje vyhledat na internetu. Činnosti spojené s řešením a výpočtem jsem naplánovala jako samostatnou práci s využitím tabulkového procesoru. Volbou těchto učebních činností jsem vytvořila prostor pro rozvoj kompetencí k řešení problémů.

S ohledem na rozvoj komunikačních kompetencí, stejně jako kompetencí sociálních a personálních jsem do učebních úkolů hodiny zařadila také zhodnocení finanční situace rodiny ve vztahu k zamýšleným výdajům a zdůvodnění výsledků vlastního řešení. Cílem bylo také aktivovat žáky k diskusi nad zadaným úkolem.

2.1.3 Příprava pomůcek

Modelovou situaci rodinných finančních poměrů jsem žákům připravila ve formě pracovního listu.

Tabulka 2 — Pracovní list (zadání úkolu)

Sestav rozvahu rodiny na PC a vypočítej čisté jmění domácnosti rodiny Novákových.

Rodina má následující majetek a závazky:

Byt 3 kk, 70 m² v Praze 4 — byt je v panelákovém domě, v osobním vlastnictví

Osobní automobil — WW GOLF, rok výroby 2012, 1,2 TSI, ujetu 70.000 km

Hypotéka	2.500.000 Kč
Finanční rezerva	30.000 Kč
Zařízení bytu v tržní hodnotě	2 50.000Kč
<p>Byla by rodina schopna podle tvého názoru splatit po prodeji svého majetku své závazky? Rozhodni, zda si rodina Novákových bude moci s daným majetkem pořídit letní dovolenou za 50.000 Kč. Svoji odpověď zdůvodni.</p>	

Zdroj: autorka práce, 2017

2.1.4 Rozfázování hodiny

Aby byla vyučovací hodina logicky strukturovaná, rozhodla jsem se pro její rozdělení na čtyři základní fáze, které jsem si upravila podle potřeby a charakteru výuky. Jednotlivým fázím hodiny jsem přiřadila předpokládaný časový rámec jejich průběhu ve výuce.

V úvodní části hodiny jsem vymezila prostor pro pozdravení se žáky, zápis do třídní knihy s kontrolou docházky. Plánovala jsem také, že v této fázi hodiny dojde i na nastínění toho, co žáky v hodině čeká a co konkrétně se v hodině naučí.

Druhou fází vyučovací hodiny jsem pojala jako opakování a aktualizaci osvojeného učiva. To jsem považovala za nutný předpoklad hladkého průběhu následující etapy hodiny. V této části hodiny jsem využila metodu dialogickou. Formulací otázek adresovaných žákům jsem zjišťovala aktuální úroveň osvojení učiva. Na konec bloku jsem zařadila také prostor pro zadání úkolů a požadavků na výstup samostatné práce v hodině.

Největší časový prostor, konkrétně 30 minut, jsem vymezila samotnému záměru hodiny, a to aplikaci a fixaci dosavadních znalostí učiva za využití počítače. Této fázi hodiny jsem věnovala ve svém plánu dostatek času zejména s ohledem na způsob

zpracování úkolu. Předpokládala jsem také, že některým žákům (ve třídě jsou 4 žáci s IVP) se budu muset věnovat v hodině individuálně.

Zbytek vyučovací hodiny jsem se rozhodla věnovat celkovému zhodnocení hodiny a obhajobě závěrů řešení úlohy. Záměrem bylo aktivizovat žáky a zapojit je do diskuse nad zadaným tématem a vytvořit příležitost, jak zakomponovat do výuky také formulovaný cíl v oblasti afektivní. Tuto část hodiny považuji za obzvlášť důležitou, protože umožňuje zjistit, zda žáci porozuměli danému tématu a zda bylo či nebylo dosaženo výukových cílů hodiny.

Přehled jednotlivých fází hodiny uvádím v následující tabulce.

Tabulka 3 — Fáze hodiny a časový plán činností

fáze	popis činnosti v dané části hodiny	doba trvání
1. fáze – úvod	pozdravení, zápis docházky do třídní knihy, motivace	3 min.
2. fáze – opakování a zadání úkolu	opakování učiva, zadání úkolu, vysvětlení požadavků na výstupy práce	5 min.
3. fáze – fixace	upevňování poznatků, zodpovídání individuálních dotazů, pomoc při řešení úlohy	30 min.
4. fáze – závěr hodiny	interpretace vlastních výpočtů, celkové zhodnocení práce, kontrola výsledků, společná diskuse	7 min.

Zdroj: autorka práce, 2017

2.1.5 Písemná příprava hodiny

Vlastní pojetí pedagogické přípravy jsem pro danou vyučovací hodinu zpracovala písemně. Kromě fází hodiny a časového plánu činností jsem do písemného konceptu hodiny zakomponovala také doporučené náležitosti, jako jsou cíle hodiny, výčet metod a forem výuky, téma hodiny, čas výuky, výčet pomůcek, didaktických prostředků apod.

Písemná příprava na vyučování	
Třída: 9.A,B	Datum: ST 18.10.2017 Čas: 8:55 - 9:40
Předmět:	Finanční gramotnost
Téma:	Rozvaha domácnosti
Tematický celek:	Hospodaření domácností
Vzdělávací cíl:	<ul style="list-style-type: none"> -žáci správně přiřadí jednotlivé druhy majetku v rozvaze a určí tržní cenu definovaného druhu majetku -vypočítají čisté jmění domácnosti za použití výpočetní techniky -vyhledají na internetu chybějící údaje -žáci sestaví samostatně rozvahu domácnosti za použití výpočetní techniky, vyhledají na internetu chybějící údaje -obhájí závěry vlastního výpočtu ve vztahu k zamýšleným
Výchovný cíl:	-prohlubovat uvědomění žáků o významu posuzování rodinných financí v reálném životě a vést žáky k životu v rámci vlastních finančních možností
Forma výuky:	frontální výuka ve specializované učebně ICT
Metody výuky:	metoda situační v kombinaci s metodou slovní (vysvětlování, řízený rozhovor, diskuse), metoda dovednostně-praktická
Pomůcky, didaktická technika:	přípravené materiály se zadáním úkolu,

Zdroj: autorka práce, 2017

2.1.6 Vyhodnocení vyučovací hodiny

Realizace výuky na základě navržené přípravy proběhla dne 18. října 2017. V úvodu vyučovací hodiny jsem se velmi krátce věnovala pozdravení s žáky a zápisu docházky do třídní knihy. Zbytek vymezeného času byl využit pro krátkou motivaci a nástin průběhu hodiny. V souvislosti s vyslovenou hypotézou jsem na začátku hodiny žáky požádala o informaci, kolik času za den věnují v průměru práci na počítači. (viz Příloha B) Celkově jsem se úvodní části věnovala oproti plánu 5 minut.

Poté následovala druhá fáze hodiny. Pro tento úsek hodiny jsem si připravila otázky, které se cíleně vztahovaly k probranému tématu a souvisely s vymezením a vysvětlením pojmů nutných pro práci v hodině. Ne všichni žáci byli ale na hodinu dostatečně připraveni a bylo nutné si některé základní pojmy znovu ujasnit. Do této fáze hodiny jsem také zařadila krátké vysvětlení zadání pracovního úkolu. Celkově jsem se opakování a zadání práce věnovala 10 minut.

Následně žáci pracovali na konkrétním zadání, které vycházelo z praktického příkladu rodinné finanční situace. Jejich úkolem bylo rozhodnout o vhodném postupu řešení a sestavit krátkou rozvahu s využitím tabulkového procesoru. Nejprve rozřadili jednotlivé bilanční položky. Jednalo se zejména o analýzu zadání. Chybějící informace vyhledávali na internetu. Následně získané údaje použili za účelem výpočtu čistého jmění domácnosti. Tuto fázi hodiny jsem nazvala fixační a vymezila jsem jí v časovém plánu hodiny 22 minut.

Ukázalo se, že zpracování úlohy bylo pro žáky velmi obtížné. Bez pomoci a vysvětlení základních postupů nebyli schopni pracovat samostatně a tato skutečnost výrazně ovlivnila sled dalších činností ve výuce. I když se mi zpočátku zdála úloha poměrně jednoduchá a domnívala jsem se, že porovnání položek, jejich sčítání a odečítání bude pro žáky snadná záležitost, v hodině jsem zjistila, že to až tak snadný úkol nebyl. I přes zopakování všech důležitých pojmů a souvislostí, si někteří žáci s aplikací učiva nevěděli rady.

Ještě větší obtíže činilo zpracování úlohy na počítači. Ukázalo se, že počítačová gramotnost žáků je opravdu na nedostatečné úrovni. Vyhledávání informací na internetu bylo velmi zdlouhavé, žáci často chybovali v zadání klíčových slov, a to i přes přesnou a výstižnou specifikaci jednotlivých položek majetku, které bylo nutné v rámci zpracování úlohy dohledat. Obzvláště slabé byly jejich dovednosti při práci s tabulkovým procesorem. Přitom jejich osvojení je podle Školního vzdělávacího programu v předmětu Informatika jedním ze základních výstupů žáků již 7. ročníku.

Bohužel vzhledem k okolnostem, které se v průběhu výuky objevily, jsem nedodržela plánovaný harmonogram vyučovací hodiny. Časový plán se mi nepodařilo dodržet ani v jedné fázi hodiny. Závěr výuky, který jsem plánovala věnovat hodnocení hodiny a výstupů práce, se mi nepodařilo zařadit vůbec a tuto fázi výuky jsem musela uskutečnit na začátku následující hodiny.

Příčinu neúspěchu v implementaci spatřuji zejména v návrhu velkého počtu učebních úkolů plynoucích z přecenění schopností a dovedností žáků. Z obsahového hlediska si ale myslím, že navrhované pojetí obstálo a přispělo k vytýčeným cílům přípravy v podobě zaměření hodiny na současné cíle vzdělávání a rozvoj klíčových kompetencí.

K tomuto tvrzení mne vede i zpětné vyhodnocení následné diskuse žáků a obhajoba jejich řešení. Z reakcí žáků a jejich hodnocení jsem měla pocit, že danému tématu rozumí a bylo vidět, že je výuka zaujala. Ocenili zejména její praktický dopad.

ZÁVĚR

Studium mi pomohlo ujasnit si rozsah, optimální podobu a formu přípravy na hodinu, pro kterou platí obecné zásady, které je možné uplatnit ve všech předmětech. Díky zpracování práce jsem se více zorientovala v pedagogických dokumentech nutných pro projektování výuky mého nově vyučovaného předmětu. To, že jsem se zaměřila na nové trendy v současném vzdělávání jak v obecné rovině, tak i v oblasti finančního vzdělávání, mne výrazně posunulo v přístupu k pojetí výuky a úhlu pohledu na vyučovanou oblast.

I přesto, že jsem nevyužila přípravu v plném rozsahu a nedošlo ke splnění všech vytýčených výukových cílů, považuji hodinu za velmi přínosnou. Potvrdilo se mi, že hledání příležitostí pro praktickou aplikaci znalostí s využitím počítače, je nutné věnovat náležitou pozornost. Domnívám se, že pro získávání klíčových kompetencí žáků jsou mnou navrhované učební činnosti naprosto zásadní a v kontextu naplnění dnešních cílů vzdělávání klíčové.

Praktickou realizací výuky jsem také pochopila, jak důležité je pro pedagogickou činnost vymezení cílů hodiny. Domnívám se, že poskytují oporu a představují základ celé přípravy. I když jsem v hodině nesplnila všechny plánované cíle, věděla jsem, na co v následující hodině navázat.

Ukazuje se, že přístup založený na praktických příkladech děti baví, což je základem pro to, aby si z hodiny odnesly maximum. Konkrétní příprava hodiny mne vede k jednoznačnému závěru, že se vyplatí používat výukové metody, které aktivizují žáky a přináší autentický zážitek. Po obsahové stránce dle mého názoru učivo zvládli.

Díky ověření navržené přípravy ve výuce jsem se utvrdila v tom, že mé kroky k propojování výuky finanční gramotnosti zejména s oblastmi informačních a komunikačních technologií jdou správným směrem. Prokázalo se, že počítačová gramotnost žáků je na velmi nízké úrovni a je nutné neustále pracovat na hledání

učebních příležitosti k jejímu zařazování do výuky. Toto tvrzení koresponduje i s úspěšností řešení praktické úlohy.

Na základě šetření jsem zjistila, kolik času žáci denně v průměru tráví na internetu a sociálních sítích a kolik času využívají PC jako učební pomůcku. U nejúspěšnějších žáků se žádná korelace mezi časem tráveným na PC a jejich počítačovou gramotností nepotvrdila. Jedním z důvodů může být skutečnost, že většinu času tráví žáci aktivitami, které nemají s rozvojem námi sledovaných dovedností mnoho společného.

Uvědomila jsem si, že předmět, který vyučuji, je skvělou příležitostí pro aplikaci průřezových témat a praktických příkladů blízkých životním situacím a svým charakterem přímo naplňuje tezi současných cílů vzdělávání. Sama podstata vyučovaného obsahu výuky v kombinaci se správnou volbou vhodných učebních činností vytváří ideální podmínky pro rozvoj klíčových kompetencí žáků.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Odborná literatura

KALHOUS, Z., OBST, O. a kol., *Školní didaktika*. 1.vyd. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-253-X.

KRPÁLEK, P. KRPÁLKOVÁ, K., *Didaktika ekonomických předmětů*. Praha: VŠE Praha, Oeconomia, 2012. ISBN 978-80-245-1909-8.

KYRIACOU, CH., *Klíčové dovednosti učitele/Cesty k lepšímu vyučování*. 4.vyd. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0052-9.

MAŇÁK, J. ŠVEC, *Výukové metody*. 1.vyd. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-7315-039-5.

PASCH, M., a kol., *Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině*. 2. vyd. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-054-2.

PETTY, G., *Moderní vyučování*. 5.vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-427-4.

PRŮCHA, J, WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J., 2009. *Pedagogický slovník*. 6.vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-647-6.

SKALKOVÁ, J., *Obecná didaktika*. 2. vyd. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1821-7.

STARÁ, J., *Plánování výuky/ Úvod do plánování výuky. Práce se vzdělávacími cíli*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2009. ISBN 978-80-7290-418-1.

Internetové zdroje

Národní program rozvoje vzdělávání v České republice [online]. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání – nakladatelství Tauris, 2001, [cit. 2017-10-9].

Dostupné z: http://www.nuv.cz/uploads/nuv/strategie/Bila_kniha_2001.pdf. ISBN 80-211-0372-8.

ALTMANOVÁ, J. a kol., *Gramotnosti ve vzdělání* [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2010, s. 5. [cit. 2017-11-11] Dostupné z: <http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2011/03/Gramotnosti-ve-vzdelavani11.pdf> ISBN: 978-80-87000-41-0.

Průvodce upraveným RVP ZV [online]. [cit. 2017-10-28]

Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/pruvodce-upravenym-rvp-zv-od-zari-2016>

Národní strategie finančního vzdělávání [online]. Praha: Ministerstvo financí, 2010 [cit. 2017-10-9] Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/narodni-strategie-financniho-vzdelavani>

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. [online]. Praha: MŠMT, 2016, [cit. 2017-10-11] Dostupné z: http://www.nuv.cz/uploads/RVP_ZV_2016.pdf

KRPÁLEK, P., KRPÁLKOVÁ KRELOVÁ, K. *Metodický materiál k realizaci řízené pedagogické praxe na fakultních školách Vysoké školy ekonomické v Praze*. [online]. © Praha: VŠE, 2012, s. 24. [cit. 2017-11-18] Dostupné z: <http://www.extrasystem.com/9788087570081.pdf> ISBN 978-80-87570-08-1.

TRNKOVÁ, K. *Příprava učitele na vyučování* [online]. Brno:ÚVP, 2002, [cit. 2017-12-10]. Dostupné:http://files.katfyziky.webnode.cz/200000558-ee3a5f02db/Trnkova%20K_Priprava_ucitele_na_vyucovani

HESOVÁ, A. *Metodická doporučení pro výuku finanční gramotnosti* [online]. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2013, [cit. 2017-11-20] Dostupné z:https://clanky.rvp.cz/wpcontent/upload/prilohy/17579/metodicka_doporuceni_pro_vyuku_financni_gramotnosti_akt.pdf ISBN 978-80-87652-98-5.

Školní vzdělávací program – Škola pro život. [online]. Základní škola v Mníšku pod Brdy, 2016. <https://www.zsmnisek.cz/soubory/dokumenty/svp-skola-pro-zivot.pdf>

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 – Kognitivní cíle hodiny	26
Tabulka 2 – Pracovní list (zadání úkolu)	27
Tabulka 3 – Fáze hodiny a časový plán činností	29
Tabulka 4 – Příprava na hodinu — vzor	31

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Tematický plán 2017/2018	I
Příloha B – Šetření času stráveného na PC	III

Příloha A – Tematický plán 2017/2018

Finanční gramotnost – 9. A, B

Téma	36-38 h	Výstupy
Hospodaření domácnosti	září-říjen 8 h	<p>objasní pojmy: tržní cena, majetek, finanční závazky (dluhy), čisté jmění domácnosti</p> <p>určí rozdíl mezi majetkem a tržní cenou majetku</p> <p>hledá a porovnává různé formy vlastnictví, uvede jejich příklady</p> <p>vysvětlí potřebu dodržování zásad ochrany duševního vlastnictví a jejich znalost uplatňuje ve svém jednání (jde o problematiku velmi aktuální v souvislosti s rozmachem internetu a možností elektronického kopírování)</p> <p>vyhledá konkrétní příklady exekuce</p> <p>sestaví rozvahu (bilanci) dle příkladu a navrhne vlastní své budoucnosti</p> <p>žije úměrně svým finančním možnostem</p> <p>splácí své dluhy včas a v plné výši</p>
Práva spotřebitelů (reklamace spotřebního zboží, dohled nad ochranou spotřebitele, nekalé obchodní praktiky)	listopad 3h	<p>vysvětlí, jak se bránit v případě porušení práv spotřebitele</p> <p>objasní pojmy: kupní smlouva, záruka, reklamace</p> <p>hledá rozdílnosti při reklamování potravin (datum spotřeby a minimální trvanlivost)</p> <p>vyhledá a orientuje se v zákoně na ochranu spotřebitelů, ČOI a dalších zdrojích</p> <p>kriticky posuzuje nekalé obchodní praktiky</p> <p>popíše postup při reklamaci výrobku nebo služby</p> <p>na příkladu objasní, jak se bránit v případě porušení práv spotřebitele</p> <p>uplatňuje svá práva a plní své povinnosti</p> <p>uchovává důležité doklady a chrání své osobní údaje</p>
Finanční trh, finanční produkty	listopad 1h	<p>vysvětlí pojem finanční produkt</p> <p>vysvětlí roli jednotlivých subjektů na finančním trhu</p>
Toky peněz ve finančních produktech-vklady	listopad 1h prosinec 2h	<p>vysvětlí pojmy výnos, vklad, úrok, úroková míra</p> <p>provádí výpočty jednoduchého úročení,</p> <p>charakterizuje úrok a poplatky a jejich vliv na cenu finančního produktu</p> <p>na příkladech vysvětlí rozdíl mezi úrokem placeným a přijatým</p>
Toky peněz ve finančních produktech-půjčky	prosinec 1 leden 2h	<p>objasní vznik dluhů a nutnost jejich splacen</p> <p>objasní rizika půjček a vysvětlí, v jakém případě je vhodné si půjčit</p> <p>uvede příklady, jak si vypůjčit</p> <p>vysvětlí příčiny a důsledky nesplácení dluhů</p> <p>v případě navrhne řešení zadlužení, vysvětlí, jak se vyvarovat předlužení</p> <p>vysvětlí pojmy úvěr, dluh, dlužník, věřitel, úrok, poplatky RPSN</p> <p>počítá celkové náklady na úvěr, porovnává nabídky finančních ústavů</p>
Finanční produkty běžný účet	leden 1h únor 1h	<p>řeší finanční problémy včas</p> <p>směřuje k dosažení finanční prosperity</p> <p>definuje jednotlivé finanční produkty, uvede jejich výhody a nevýhody</p>

spořicí účet termínované vklady vkladní knížky stavební spoření penzijní připojištění akcie podílové listy dluhopisy hypoteční úvěr spotřebitelský úvěr osobní půjčka kreditní karty finanční leasing splátkový prodej pojištění	únor 2h	vytváří finanční rezervy a řeší včas zabezpečení na dobu, kdy nebude chopen dosahovat příjmů
	únor 1h	uvede a porovná nejobvyklejší způsoby nakládání s volnými prostředky investice, úspory, spotřeba
	březen 2h	vybere vhodný finanční produkt s ohledem na osobní či rodinné hospodaření
	březen 2h	uvede a porovná nejobvyklejší způsoby nakládání s volnými prostředky: investice, úspory, spotřeba
	březen 2h	popíše a objasní způsoby zacházení s volnými peněžními prostředky (úspory, investice, spotřeba) a způsoby krytí deficitu (úvěry, splátkový prodej, leasing)
	duben 2h	na příkladech objasní možnosti při nakládání s volnými prostředky
	duben 2h	vysvětlí, jakou úlohu plní banky a jaké služby poskytují, dokáže vysvětlit pojem úrok placený a přijatý, je seznámen s nejčastějšími druhy pojištění
květen 3h	porovnává nabídky jednotlivých finančních produktů z hlediska likvidity, výnosu a rizika	
květen 1h červen 1h	uvede možnosti různých typů pojištění	
Finanční plánování	červen 1h	vysvětlí pojem finanční lán stanoví své krátkodobé a dlouhodobé finanční cíle a rozhodne o způsobu financování
Průběžně		vyhledává informace v učebnici, v populárně-naučných textech, na internetu, používá grafy a přehledy zpracuje referát na vybrané téma chápe příčinné souvislosti a následky nedodržování zákonů správně užívá pojmy a termíny nachází souvislosti, zdůrazňována mezipředmětové vztahy, výuka v širších souvislostech identifikuje důležité informace aktivně vyhledává doplňující informace, kriticky posuzuje samostatně řeší problémové situace spojené s praktickým životem, využívá ICT

Příloha B – Šetření času stráveného na PC

Třída	Počet žáků	Průměrný denní počet hodin strávených na internetu a sociálních sítích	Průměrný denní počet hodin strávený na PC (práce do školy, referáty)	Nejúspěšnější a nejrychlejší žáci při řešení úlohy	Počet hodin na internetu a sociálních sítích	Průměrný počet hodin na PC (práce do školy, referáty)
9.A	22	2,30	0,18	1.	0	0
				2.	1,5	1,5
9.B	20	5,50	0,40	1.	7	0
				2.	4	1,5
9.A.B	23	1,90	0,46	1.	2	0
				2.	2	0
Celkem	65	3,2	0,35			

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Ing. Romana Dostálová

Obor: CŽV – DVPP DPS

Forma studia: kombinované

Název práce: Příprava na vyučování finanční a ekonomické gramotnosti na 2. stupni ZŠ

Rok: 2018

Počet stran textu bez příloh: 33

Celkový počet stran příloh: 3

Počet titulů českých použitých zdrojů: 9

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 9

Vedoucí práce: prof. PhDr. Karel Kamiš, CSc.